פורים

א. ס׳איז ידוע[1] דער פירוש פון בעל־שם־טוב אויף „הקורא את המגילה למפרע לא יצא״[2]: וועז איינער לייענט די מגילה אזן ער מיינט אז דער סיפור וואס ווערט דאָרט דערציילט האָט פאַסירט (נאָר) אַמאָל, „למפרע״, אזן ניט איצטער איז דער נס, איז — „לא יצא״. דער תכלית פון קריאת המגילה איז אפצולערנען זיך פון איר ווי אַ איד דאַרף זיך פירן איצטער.

דאָס איז אזוי בנוגע אַלע ענינים (אזן פסוקים[3]) פון דער מגילה, אַז מען דאַרף זיי לייענען ניט אין אזן אופן פון „למפרע״. עיר אחת כמה וכמה בנוגע דעם כללות הסיפור פון דער מגילה, אזן מכ״ש בשייכות מיטן פסוק וואס איז מבאר דעם נאַמען „פורים״

— וואָרום וויבאַלד אז דער נאַמען פון אַ זאַך ווייזט אויף איר מהות[4], הייסט עס דאָך, אז דער פסוק איז מבאר דעם מהות פון „פורים״, וואס דאָס איז די נקודה העיקרית פון דער מגילה —

איז אין דעם פאַראַן אַ הוראה נצחית בכל זמן ובכל מקום, סיי פאַרן כלל ישראל אזן סיי פאַר יעדער אידן אַלס יחיד.

ב. דער פסוק[5] זאָגט „על כן קראו לימים האלה פורים — על שם הפור״.

איז אין דעם ניט מובן:

דער וואָרט „פור״ איז ניט קיין לשון־קודש׳דיקער וואָרט, נאָר לשון פרסי[6]. אזן ווען דער פסוק[7] זאָגט „הפיל פור״ איז ער מוסיף „הוא הגורל״, וואס דערמיט פאַרטייטשט ער דעם וואָרט „פור״ אין לשון־קודש, אין וועלכן די מגילה איז געשריבן.

איז ניט מובן: פאַרוואס הייסט דער יו״ט[8] „פורים״ („על שם הפור״) אין לשון פרסי אזן ניט „גורלות״ („על שם הגורל״) אויף לשון־קודש, ווי אַלע ימים־טובים (אויך חנוכה — אַ יו״ט מדרבנן) וואס ווערן געפרופן בלשון־הקודש?

אויך איז ניט פאַרשטאַנדיק: דער נאַמען פון יו״ט האָט דאָך געדאַרפט אויסדריקן (ווי אין אַלע אַנדערע יו״ט) דעם נס אזן הצלה (פון גזירת המן). אָבער דער נאַמען „פורים״ „על שם הפור״ ווייזט גאָר אויפן היפך דערפון, אויף דעם „פור״ וואָס המן הרשע האָט געווואָרפן מיט דער כוונה „להומם ולאבדם״ — ח״ו הילו״ת?

ג. נאָר אַן ענין איז פאַראַן אין מגילת אסתר וואס איז פאַרבונדן מיט כללות המגילה, אזן דאָס איז — וואס אין דער גאַנצער מגילה ווערט ניט דערמאָנט דעם אויבערשטנס נאַמען, אַנדערש פון אַלע אַנדערע כתבי ה־

---

1) הובא בס׳ דברי שלום ס׳ בא.
2) רפ״ב דמגילה.
3) וכמו הדין ד„למפרע״ בפשטות, ש־אפילו אם קרא למפרע רק פסוק אחד [ואפי׳ באופן שהענין אינו בשתנה עי״ז] — לא **יצא (שו״ע או״ח סתר״ע ס״ו. ט״ז שם).**
4) ראה בארוכה לעיל ע׳ 35 ואילך ובהערות שם.
5) אסתר ט, כו.
6) ראב״ע שם ג, ז.
7) אסתר שם, ט, כד.
8) בד״ה ליהודים היתה אורה ושמחה תרכ״ו, שמה שאמרו (מגילה טז, ב) שמחה זה יו״ט, הוא לפי שהמועד דפורים לא יתבטל. וראה בארוכה שיחת פורים וש״פ תשא תשכ״ח.

קודש וואו אין יעדן ספר ווערט דערמאנט דעם אויבערשטנס נאמען כמה וכמה פעמים.

וואס דאס וויזט אויף אַ העלם והסתר גדול ביותר[9].

בכלל, יעדער איד, אפילו ווען ער רעדט[10] בעניני הרשות, איז „שם שמים שגור[11] בפיו"[12]. און ווער רעדט ווען עס קומט צו שרייבן („מעשה רבה"), איז דאך איינגעפירט בכל תפוצות ישראל (וואס „מנהג ישראל תורה הוא"[13]), אַז אפילו ווען מ'שרייבט אַ בריוו ווען עניני חול, פאַנגט מען אים אָן מיט „ב"ה" (אדער כיו"ב)

[וואַרום וויבאַלד אַז „מלא כל הארץ כבודו"[14] און „לית אתר פנוי מיני"[15], איז דעריבער אפגעלייגט ביי אַ אידן בפשיטות, אַז ווען וואס עס זאָל זיך ניט האַנדלען, איז דאס פאַרבונדן מיטן אויבערשטן[16],

— און דאָ איז די גאַנצע מגילה, איינע פון די כ"ד כתבי הקודש, וואס אין איר ווערט ניט דערמאַנט „שם שמים" קיין אין מאָל[17]!

ד. ווי דערמאַנט פריער (סעי' א'), ווערט דער תוכן פון יעדער זאַך אַנגעוויזן אין זיין נאַמען. און אויך דער העלם והסתר פון דער מגילה, ווערט אַנגעוויזן אין איר נאַמען:

דער שם המגילה איז „מגילת אסתר"[18] (אדער „אסתר"[19]), און אסתר וויזט דאָך אויף דעם ענין פון הסתר[20],

9) בפתיחת הראב"ע למג"א: „וזאת היא מגילה חיברה מרדכי . . והעתיקוה הפרסיים ונכתבה בדברי הימים של מלכיהם והם היו עובדי ע"ג והיו כותבין תחת השם הנכבד והנורא שם תועבותם . . והנה כבוד השם שלא יזכירנו מרדכי במגילה". אבל [מזה ששלחה אסתר „כבר כתובה אני על דה"י למלכי מדי ופרס" (מגילה ז, א) מבואר, שהסיפור דאסתר וכו' הי' כתוב בדה"י של מלכיהם לפני כתיבת המגילה. וכ"מ גם בדרך הפשט, שהרי „על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס" כתובים „כל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי" (אסתר י, ב) — גם מה שלא נכתב במגילה, ובמילא א"א לומר שהפרסיים העתיקו זה מהמגילה. ונוסף לזה: גם לפירוש הראב"ע] מכיון שכל הענינים, ובפרט ענינים שבתורה, הם בהשגחה"פ, הרי זה עצמו שהיו סיבות כאלו שבשבילן לא היו יכולים לכתוב במגילה את השם (ובפרט סיבה כזו — שהי' אפשר להיות שימירו את השם בשם תועבותם), מורה שהמגילה שייכת להסתר.

10) אף שהיא רק מעשה זוטא (סנה' סה, א).

11) ועד, שהשלילה דהזכרה כו' מראה על תכונתו של עשו (רש"י תולדות כז, כא. מב"ר פס"ה, יט).

12) ראה תו"א יד, ריש ע"ב. שעה"ת לאדמו"ר האמצעי ח"א ח, ב. ד"ה חכמות בחוץ תרונה תרצ"ד פ"ב (סה"מ קונטרסים ח"ב רצו, א). ולהעיר מסה"מ אידיש ע' 9-138.

13) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1080.

14) ישעי' ו, ג.

14*) תקו"ז תנ"ז.

15) יתרה מזו י"ל שזהו ענין בעבודת האדם לקונו ד„יחשוב בכל עסקיו ועניניו „שממה"מ הקב"ה חופף עליו וכו'" (שו"ע אדה"ז או"ח רס"א — מהד"ק. ועיין ג"כ שם מהד"ת).

16) ונוסף להתמי' שבעצם הענין, אינו מובן כלל: הרי גם ענין זה — שאַ נזכר שמו של הקב"ה בכל המגילה היא הוראה (ובפרט שזה שייך לכללות המגילה, כנ"ל). ולכאורה: מהי ההוראה והלימוד מזה, והרי אדרבה — ההנהגה צ"ל שיהא ש"ש שגור בפיו?!

17) ב"ב יד, ב. טושו"ע יו"ד סו"ס רפג.

18) מגילה שם.

19) ראה חולין קלט, ב (הובא לקמן בפנים). וראה גם מגילה יג, א: על שם שהיתה מסתרת כו'. וגם לפי דיעה השני' (שבמגילה שם) „על שום אסתהר" שהו"ע של (גילוי ו)מעלה, מ"מ יש בזה גם ענין ההסתר, שהרי אוה"ע קורין אותה כן — בדוגמת ההסתר ד„פורים" שהוא בלשון פרסי.

און נאָך מער — אויף אַ דאָפּלטן הסתר, ווי די גמרא [20] זאָגט: „אסתר מן התורה מנין ואנכי [21] הסתר אסתיר", צווי מאַל הסתר [22].

אָבער לאידך גיסא, ווייזט דער נאָמען „מגילת אסתר" (ובפרט ווי זי ווערט אויך גערופן [23] „מגילה" סתם) אויף גילוי — „מגילה" פון לשון גילוי [24].

און פונקט ווי אין דער מגילה זעט מען צוויי ענינים הפכיים — העלם און גילוי, אַזוי זעט מען עס אויך אין דעם יו"ט פורים: פון איין זייט הייסט דער יו"ט מיטן נאָמען פורים — וואָס איז אַ לשון פרסי און וואָס ווערט גערופן על שם אַן ענין וואָס איז פאַרבונדן מיט דער גזירה — ווייזט עס אַז דער יו"ט איז פאַרבונדן מיט אַן ענין פון העלם והסתר; ול־איידך גיסא, זיינען די ימי הפורים ימי משתה ושמחה, אַ סך מער ווי אַנדערע ימים טובים, ביז צו אַ שמחה גדולה ביותר למעלה מכל מדידה והגבלה, אין אַן אופן פון „עד דלא ידע כו' " [25].

ה. צו פאַרשטיין דאָס, דאַרף מען פריער מקדים זיין איין הוראה (פון פילע אַנדערע) פון כללות סיפור ה־מגילה און פון פורים (אַ הוראה וואָס איז מובנת גאָר אין פשטות) [26]:

אין דער צייט פון גזירת המן, האָבן אידן געהאַט גאָר חשוב'ע פאַרשטייער אין דער מלוכה: מרדכי איז געווען אַ „יושב בשער המלך" [27], און דערצו האָט ער געראַטעוועט דעם מלך'ס לעבן [28]; און אסתר איז געווען אַ מלכה, ובפרט אַז „ותשא חן וחסד לפניו" [29].

איז לכאורה, בעת מען האָט זיך דערוואוסט פון דער גזירה, האָט מען לכל לראש געדאַרפט נוצן אָט די פאָר־שטייער זיי זאָלן זיך משתדל זיין ביים מלך אחשורוש צו מבטל זיין די גזירה.

דערציילט אָבער די מגילה, אַז די ערשטע פעולה וואָס מרדכי האָט געטאָן איז געווען — „וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר": ער האָט זיך געזומען צו תשובה און געפרופן אַלע אידן זיי זאָלן תשובה טאָן [30]. און ערשט לאחרי זה האָט ער געשיקט אסתר'ן „לבא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה" [31];

און אויך אסתר האָט זיך געפירט אין דעם זעלבן סדר: בשעת זי האָט געדאַרפט גיין אל המלך, האָט זי צום אַלעם ערשטן איבערגעגעבן צו מר־

ולהעיר, שלפי ב' הדיעות — ש„היתה מסתרת כו' אין אסתר מגדת את עמה" ו„ש־היו אוה"ע כו'" — הוא הסתר בענין היה־דות (תוכן ההוראה דלקמן ס"ט).

20) חולין שם.

21) וילך לא, יח.

22) וידוע (תולדות י"י ר"פ בראשית. וראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 41 ואילך (ס"ד), ח"ט ע' 193) פירוש הבעש"ט בזה, שההסתר גופא הוא בהסתר, היינו שאין יודעים כלל שהוא הסתר.

23) בכל מס' מגילה (ועד שמטעם זה, גם המסכתא נק' מגילה). ונוסף לזה: גם ביחס לשאר המגילות (שה"ש כו') נקראת „מגילה" סתם (רמב"ם הל' ס"ת פי"ז הט"ו).

24) תו"א קיט, רע"א (מפע"ח שער הפורים פ"ה).

25) מגילה ז, ב. וראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 20 ואילך.

26) בהבא לקמן (בסעיף זה ושלאחריו) ראה בארוכה גם לקו"ש ח"א ע' 213 ואילך.

27) אסתר ב, יט. ועוד. וראה מגילה (יג, סע"א) שאחשורוש שקל עצה ממרדכי.

28) אסתר שם, כא ואילך. ובפרט, אשר בפועל היתה התחלת ביטול הגזירה ע"י שאחשורוש זכר את זה (שם ו, ב ואילך).

29) אסתר ב, יז.

30) שם ד, ג. תרגום שני שם, א.

31) אסתר שם, ח.

דכי[32] — „לך כנוס את כל היהודים גו' וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום", און דערמיט האָט זי זיך נאָך ניט באַגנוגנט, נאָר זי האָט מוסיף געווען „גם אני גו' אצום כן".

ולכאורה: זי האָט דאָך דאָן געדאַרפט אָנקומען צו מציאת חן בעיני אחשורוש — ובפרט אַז איר קומען אל חצר המלך הפנימית איז געווען „לא כדת"[33] און פאַרבונדן מיט סכנת נפשות ממש — „אחת דתו להמית"[34] — און ס'האָט זיך געפאַדערט אַ נשיאת חן ביחוד (ווייל „ואני לא נקראתי . . זה שלושים יום"[35]) — היינט ווי איז ביי איר רעכט געווען[36] צו פאַסטן דריי מעל"ע נאַכאַנאַנד[37], אַ זאָך וואָס ברענגט (ע"פ טבע[38]) צו פאַרלירן דעם חן?

ו. נאָר דער ביאור איז דאָ בפשטות: מרדכי ואסתר האָבן געוואוסט קלאָר, אַז די גזירה אויף אידן איז ניט „ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית", נאָר „בגלל מעשיהם הרעים הורע להן"[39], און היות ווי דאָס איז אַ דבר פשוט, אַז מען קען ניט מבטל באמת זיין דעם „מסובב" (די גזירה) כל זמן מען נעמט ניט אַראָפ די „סיבה" (די מעשים רעים) — איז זייער ערשטע פעולה געווען — רופן אידן צו תשובה און גוזר זיין תענית

[און ניט סתם געפֿונען צו תשובה, נאָר אויסגעטייטשט קלאָר דעם חטא אויף וועלכן מען דאַרף תשובה טאָן, ווי עס שטייט אין מדרש[40] אויפן פסוק „צומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו": „אתם צמים על שאכלתם ושתיתם מ־סעודתו של אחשורוש"].

און לאחרי ווי דורך תשובה האָט מען אַראָפגענומען די סיבת הגזירה, און דער אויבערשטער וויל דאָך דעם „בכל אשר תעשה"[41], מען זאָל טאָן עפּעס אויך אין דרכי הטבע, איז מען דעמאָלט געגאַנגען צו אחשורוש'ן אַפּ־צושרייַען די גזירה.

און ווייל דער גיין צו אחשורוש'ן איז געווען ניט מער ווי אַ לבוש (בכדי די הצלה מלמעלה זאָל האָבן אַן אחיזה אין טבע), אָבער די סיבה פון דער הצלה איז תשובה און תענית, איז שוין פאַרשטאַנדיק, אַז דעם עיקר אָבט האָט מען געלייגט ניט אויפן לבוש נאָר אויף דער סיבה[42].

ז. די הוראה דערפון איז מובן בפשטות:

בעת עס קומט אַן עת צרה ר"ל, זיינען פאַראַן אַזוינע וואָס מיינען אַז די ערשטע און עיקר אַרבעט דאַרף זיין צו זוכן השתדלות אין דרכי הטבע — דערציילט אונז די מגילה, אַז דאָס

32) שם, טז.
33) שם, יא.
34) ולהעיר משו"ע או"ח (סו"ס תקעא) שאלו שצריכים להלחם אין רשאים להת־ענות אז כ"א לכשינצלו.
35) בראב"ע כאן: „יתענו שני ימים ושני לילות" (ומ"ש „שלשת ימים" הוא „עד יום השלישי"). וביל"ש כאן (רמז תת־רנו) „שהיו מפסיקין מבעוד יום". אבל בש"ס יבמות (קכא, ב) מוכח כבפנים, שהרי המ־עשה דר"מ שם (ע"א) הוא שעלה לאחר שלשה ימים.
36) ראה ראב"ע ד, טז.
37) רמב"ם הל' תעניות פ"א ה"ב-ג.
38) ילקו"ש אסתר רפ"ה (רמז הנ"ל).
39) ראה טו, יח.
40) ואף שכנ"ל (הערה 34) עיר שה־קיפוה עכו"ם „אינם רשאים להתענות שלא לשבר כחם" — י"ל, דשאני בנדו"ד שה־מדובר ביחיד (אסתר) — כיון שכל היהודים שבשושן צמו שלשה ימים, אין ליחיד לפ־רוש מהם. ועצ"ע.

איז אַ שפּעטערדיקע זאַך: די ערשטע פּעולה דאַרף זיין צו שטאַרקן דעם פּאַרבונד מיטן אויבערשטן דורך לערנען זיין תורה און מקיים זיין מצוותיו, און ערשט דאַן, זוכן פאַר דער הצלה אַ לבוש אין טבע. און אויב מ'וועט אַזוי טאָן, איז וועלכן לבוש טבעי מען וועט נאָר מאַכן, וועט זיך אין אים אָנטאָן די הצלה הניסית שלמעלה מ־הטבע.

און פונקט ווי דאָס איז בנוגע כלל ישראל, איז עס אַזוי אויך לגבי יעדן אידישן יחיד: אַ איד דאַרף וויסן[41] אַז ער איז פאַרבונדן מיטן אויבערשטן, וואָס ער איז ניט באַגרענעצט ח"ו אין חוקי הטבע[42]. עס דאַרף טאָקע אויך זיין דער „בכל אשר תעשה" אין וואָס עס זאָל זיך אָנטאָן דער „וברכך הוי' אלקיך"[43], אָבער היות אַז דער „תעשה" וואָס דער מענטש טוט איז ניט מער ווי אַ לבוש, איז דעריבער מובן בפשטות, אַז דער עיקר השתדלות דאַרף זיין ניט אין דעם לבוש[44], נאָר אין דעם באַקומען די ברכה פון אויבערשטן, וואָס דאָס טוט מען דורך לימוד התורה וקיום המצות.

אָבער אויב מען „פאַרבייגט" דעם עיקר צוליב שטאַרקן דעם לבוש, איז דאָס ענלעך צו איינעם וואָס גייט אין באַנק אַרויסצונעמען געלט ווען ער האָט ניט קיין טשעק מיט וואָס דאָס געלט צו באַקומען אָדער דער טשעק איז פון אַזאַ וואָס האָט ניט קיין רעכ־נונג אין באַנק.

— די ערשטע זאַך דאַרף ער זיך באַווּאָרענען מיט אַ „טשעק", און אַז דער „טשעק" זאָל זיין ניט פון „בורות נשברים אשר לא יכילו המים"[45], נאָר, להבדיל, פון דעם וואָס „לי הכסף ולי הזהב"[46], און לאחרי ווי ער האָט שוין דעם „טשעק", זאָגט אים דער אויבערשטער אַז ער זאָל אים „אויס־בייטן" בלבוש טבעי דורך „בכל אשר תעשה".

ח. קען מען מיינען, אַז כל הנ"ל איז נאָר אין אַ זמן ווען ס'איז מאיר אלקות בגילוי; אָבער בזמן הגלות, ובפרט בעקבתא דמשיחא, ווען ס'איז אַ „חושך כפול ומכופל", איז וויבאַלד אַז דער אויבערשטער אַליין האָט גע־מאַכט דעם „חושך", איז עס אַ הסתר אמיתי ח"ו, אַז די השפּעה מלמעלה (פון ענינים גשמיים) איז איבערגע־געבן געווארן (ברצונו ית') צו חוקי הטבע[47],

אויף דעם קומט דער ענטפער, אַז אויך בזמן פורים זיינען אידן געווען אין גלות, „מפוזר ומפורד בין ה־עמים"[48], און דער מצב איז געווען

---

41) ראה דרמ"צ קז, א ואילך. ד"ה וידעת היום תרנ"ו. ובכ"מ.

ויתרה מזו, ש„יש כמה דברים שהאדם צריך להניח על הנהגת ה' לבדו ושלא לעשות שום דבר כ"א לבטוח . . כאשר רואין שההנהגה צ"ל באופן כזה א"ז בכלל אין סומכין על הנס כו'" (ד"ה בסוכות תער"ג — בהמשך תער"ב).

42) ראה לקו"ש ח"ז ע' 184. וש"נ.

43) ואדרבה, המרבה בלבושים הוא מקל־קל, בדוגמת אדם העושה לבוש ארוך ביותר מכפי מדת גופו שגורם שיכשל בו כו' (דרמ"צ קז, ב).

44) ירמי' ב, יג.

45) חגי ב, ח.

46) ובדוגמת טענת המרגלים, שאין בע־ה"ב יכול (ח"ו) להוציא כליו משם (סוטה לה, א. ערכין טי, א), דאף שהוא ה„בעה"ב", בכ"ז, מכיון שברצונו ית' נפלו (ע"י שב־ה"כ) בהקליפות, אינו יכול להוציא אותם (ראה דרמ"צ קפה, ב. לקו"ש ח"ד ע' 1044).

47) אסתר ג, ח — וכן ברוחניות, שהם מפוזר ומפורד „בריבוי המחשבות

אויך לאחר הנס, ווי די גמרא [47] זאגט „אכתי עבדי אחשורוש אנן"; און אעפ"כ איז אויך דעמאלט געקומען די הצלה (ניט דורך דרכי הטבע, נאר) דורך „צומו עלי גו' שלשת ימים", דורך אומקערן זיך צום אויבערשטן.

ט. און דאס איז די הוראה פון דעם וואס דער יו"ט הייסט מיטן נאמען „פורים" (בלשון פרסי, און וואס ווייזט אויף דער גזירה, כנ"ל ס"ב), און אויך דערפון וואס אין דער מגילה ווערט ניט דערמאנט (בגלוי [48]) שם־שמיב — ווייל אין דעם באשטייט דער אויפטו פון „פורים" און „מגילת אסתר":

אז דאס וואס אידן זיינען ניט אונטערגעוואָרפן צו חוקי הטבע, איז עס ניט בלויז בנוגע למילי דשמיא, זיי־ערע ענינים רוחניים (ווי הצלחה אין לימוד התורה אליבא דאמת, וואס דאָרף האבן סייעתא דשמיא וואס קומט דורך יראת שמים), אדער אפילו אין משא ומתן וועז דער מסחר ווערט געפירט צווישן אידן — ווייל צווישן זיך איז דאָך „לא [49] שינו את לשונם וכו' " —

נאר אויך אין ענינים מסחר וואס אַ איד פירט מיט אַ ניט־אידן, להבדיל, וועז ער מוז צו אים ריידן בלשון פרסי, און היות אז „הלכה בידוע ש־עשו שונא ליעקב" [50], איז דאָך מעג־לעך אז דער גוי זאל זוכן קענן אים

דעוה"ז" (ד"ה בלילה ההוא ש"ת ספ"ד).

48) מגילה יד, א.

49) משא"כ בר"ת וס"ת כו'. ואדרבא „צריך לכוון בהם" (פע"ח ש' הפורים פ"ו. ועיין ג"כ משנת חסידים במקומו).

50) ויק"ר פל"ב, ה. במדב"ר פ"כ, כב. וראה לקו"ד ח"ג (תו, א), שהכוונה היא לה„אידישע גלות־שפראך".

51) ספרי בהעלותך ט, י. רש"י וישלח לג, ד.

פאַרשידענע עצות און תחבולות — „הפיל פור"; און אפילו וועז ער שטייט אין אזא מצב וועז ס'איז דאָ אַ חשש [52] אז אנשטאט דערמאנען שם־שמים וועט דער גוי דערמאנען, להבדיל, שם ע"ז [53].

קען ער דאָך מיינען: וויבאלד אז דער גוי איז יע אונטערגעוואָרפן צו חוקי הטבע; און די השפעה צום אידן גייט דאָך לכאורה צוזאמען מיט דער השפעה צום גוי (וואָרום זיי האַנדלען צוזאמען), איז במילא אויך דער איד אונטערגעוואָרפן צו טבע [54].

אויף דעם איז די הוראה פון „פו־רים" און „מגילת אסתר", אז אויך בעת אַ איד האט צו טאָן מיט „פורים" בלשון פרסי און „אסתר" מלשון הסתר אסתיר, דאָרף ער וויסן אז אין דעם איז דאָ דער למעלה מהטבע: דער „פור" איז „הוא הגורל", וואס גורל איז ענינו למעלה מהשתלשלות [55], און אין דעם „הסתר אסתיר" איז דאָ דער „אנכי" [56], וואס איז העכער פון אלע שמות [57], אפילו פון שם הוי' [58].

52) ראה פתיחת הראב"ע למג"א (נעתק לציל הערה 9).

53) ראה או"ח סקנ"ו.

54) ובדוגמת הס"ד „הואיל ורבי עובד ע"ז אף אני כן" (תו"כ ורש"י ס"פ בהר. **וראה לקו"ש ח"ז ע' 183 ואילך**).

55) ראה תו"א קכ, ד. קכג, ג. וראה גם אגה"ק סוס"ו. דרושים עה"פ אך בגורל יחלק את הארץ (באוה"ת פנחס ועוד).

56) כמ"ש (וילך לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר. וראה לקו"ש ח"ט ע' 195 בסופו.

57) ראה לקו"ת פנחס פ, ב ובזוח"ג רנז, ב „דאנכי" הוא בחי' דלא אתפס בשם ולא אתרמיז כו'.

58) ראה גם תו"א (ק, ב. קכא, ג) שהטעם לזה שלא נזכר במגילה שום שם הוא — לפי שהאור המלובש בה הוא למעלה מבחי' השמות. עי"ש.

י. און בשעת אַ איד לייענט „מגילת אסתר" — אַז אויך די ענינים פון „אסתר" (דער הסתר כפול, „הסתר אסתיר") לייענט ער (און נעמט אויף) אַלס „מגילה" פון לשון גילוי, ווייל ער ווייס אַז אויך דער „פור" (ביז צום „פור" וואָס המן האָט געוואָרפן) איז „הוא הגורל" — און (דאָס אַלעס איז) ניט „למפרע" נאָר עס איז בא אים איצט.

דאַן קומט ער צום תכלית הגילוי — מגילה סתם, וואָס ברענגט צו אַ שמחה גדולה ביותר ביז אין אַן אופן פון „עד דלא ידע כו'", אַ שמחה בלתי מוגבלת.

און דורך דעם, איז סומכין גאולה לגאולה [59], אַז פון דער גאולה דפורים קומט מען צו דער גאולה העתידה (וואָס איז בדוגמא [60] צו דער גאולה פון יציאת מצרים).

וואָס דאַן וועט זיין „ולילה כיום יאיר" [61], אַז אויך דער חושך פון „לילה" וועט לייכטן (כנ"ל בענין „מגילת אסתר", אַז אויך דער הסתר ווערט גילוי).

בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

(משיחת פורים תשכ"ו)

---

59) ראה מגילה ו, סע"ב.

60) מיכה ז, טו.

61) תהלים קלט, יב. וראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 41 ואילך בפירוש „בלילה ההוא נדדה שנת המלך" — תוקפו של הנס דפורים, שההסתר ד„בלילה ההוא" — תכלית ההסתר — נעשה בחי' „נדדה שנת המלך" — תכלית הגילוי. עיי"ש באריכות.